

FASHION REVOLUTION

Material för lärare

#WHOMADEMYCLOTHES
#VAATEVALLANKUMOUS

Klädrevolutionen

Material för lärare och handledare

I april 2013 skedde den största fabriksolyckan i klädbranschens historia, då köpcentret och klädfabriken Rana Plaza rasade i Bangladesh. Den sköra byggnaden hade inspekterats dagen innan och byggnaden evakuerades på grund av säkerhetsrisker. Den ödesdigra dagen tvingades sömmerskorna trots allt på jobb, för att inte riskera att bli efter i sin arbetstakt. Den dagen, den 24 april, rasade byggnaden på några få minuter och 1133 personer dog och över 2500 skadades.

Fashion Revolution är en global rörelse som vill förändra klädbranschen och göra den mera hållbar. Kampanjen aktiveras varje år för en hel vecka kring den 24 april. I Finland går Fashion Revolution-kampanjen också under finska benämningen Vaatevallankumous.

Kampanjen tillämpar sig bra för skolor eller enstaka klasser. I den här materialbanken har vi samlat ihop idéer och förslag om hur man kan behandla temat med skolelever. Många uppgifter går att tillämpa i olika läroämnen och med elever i olika åldrar.

En mäktig kampanj

Fashion Revolution är en global kampanj som har haft deltagare i över 100 länder. År 2017 deltog över 2 miljoner personer och klädföretagen fick frågan #Whomademyclothes över 110 000 gånger. Ju flera vi är som lyfter fram den viktiga frågan och kräver mer information, desto större effekt åstadkommer vi. Kom med!

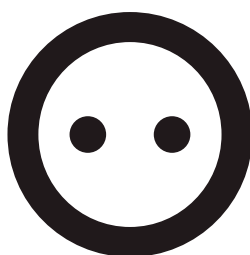
Teman

VAR NYFIKEN

Vem har gjort mina kläder? Då Rana Plaza rasade år 2013 började folk runtom i världen ställa den frågan. Nyheten om olyckan och den rasade fabriken skakade oss alla och fick oss att bli nyfikna på vem som hade gjort våra kläder, var och i hurdana förhållanden.

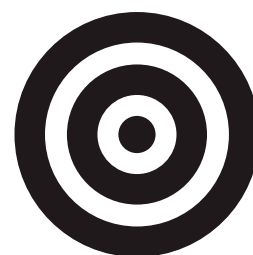
Uppgifterna som är markerade med "Var nyfiken" ägnar sig åt elever i alla åldrar. Uppgifterna inspirerar till att fundera på klädernas ursprung: var och hur tillverkas kläder. Eleverna lär sig också se på sina egna konsumtionsvanor: hur många klädesplagg behöver vi och hur mycket kläder köper vi egentligen? Uppgifterna är lätta att anpassa enligt gruppens behov, ni kan antingen ta en djupdykning i temat eller behandla endast en mindre del.

TA REDA PÅ

Många läroplanens målsättningar som berör hållbar utveckling går hand i hand med klädrevolutionens ambitioner. Det handlar om stora teman och fenomen som globalisering, arbetarrättigheter, företagsansvar, användning av kemikalier, vattenbrist och klimatförändringen.

Uppgifterna med markeringen "Ta reda på" lämpar sig bäst åt elever i högstadieåldern. Målet är att ta reda på vad företagen berättar om klädernas ursprung och tillverkningsförhållanden i fabrikena. Uppgifterna inspirerar till att självständigt söka information och bedöma informationen kritiskt. Eleverna får förståelse för hur priset bestäms för ett klädesplagg, vilken miljöpåverkan hela produktionskedjan kan ha och hur länge ett plagg kan eller borde hålla.

GÖR NÅGOT

Delta och påverka! Fashion Revolution firas varje år den 24 april. Syftet med kampanjen är att uppmuntra hundratusentals människor att aktivera sig och visa klädindustrin att vi kräver hållbarhet och rättvisa.

"Gör något"-uppgifterna är exempel på roliga idéer för hur man kan delta i rörelsen. Olika slags jippon kan ordnas i skolor, hobbygrupper, föreningar, församlingar eller i kompisgrupp.

Hör av er! Vi vill gärna veta vad ni ordnar, så att vi kan hålla reda på alla fina jippon runtom i landet. Mejla oss på info@vaatevallankumous.fi och berätta hur många ni är och vad ni gör. I vår kalender ser ni också vad andra har hittat på: www.fashionrevolution.org/country/finland/.

Hur deltar jag?

Alla är välkomna att delta i Fashion Revolution-rörelsen! Kampanjens kärna är att synas på sociala medier i form av bilder som var och en kan ladda upp. Bilden måste inte vara en selfie och ingen person behöver synas på bilden, om man inte vill.

Ta på dig ditt favoritplagg, men vänd det in och ut, så att märkeslappen syns ovanpå. Ta en selfie eller bild på själva plagget och dela bilden på sociala medier med hashtaggen #Whomademyclothes och finska kampanjens tag #Vaatevallankumous. Den synliga tvättaggarna visar nu allt om plaggets ursprung – eller gör den det?

Om du inte vill dela din bild på internet, kan du också skicka bilden direkt till klädmärket och fråga dem vem som gör dessa kläder. Då klädproducenter uppmanas att berätta mer om sina produktionsförhållanden, kan vi få till stånd mera transparens.

Fashion Revolution i skolor

Fashion Revolution är ett komplext tema som berör flera skolämnen. Det är en helhet som knyter ihop element från elevernas vardag och flera olika skolämnen. Tvärvetenskapliga aspekter gynnar inläringen och förståelsen för globala fenomen. Dessutom låter kampanjen eleverna jobba i en digital miljö.

Skolan kan behandla klädindustrins problematik med hjälp av intressanta och lärorika övningar. I det här materialet tipsar vi om att till exempel ordna reparationstakon, paneldiskussioner, temadagar, foto- och klädutställningar eller en bytesbörs och klädbyten.

Den nya läroplanen betonar ämnesöverskridande projekt och mångsidiga kompetenser. Uppgifterna i det här materialpaketet stöder speciellt följande kompetensområden: K7: Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid, K2: Kulturell och kommunikativ kompetens samt K4: Multilitteracitet.

HUR FASHION REVOLUTION KNYTER IHOP TILL OLIKA LÄROÄMNEN Årskurserna 7-9 och gymnasium

Textilarbete

Hur man designar och tillverkar ett klädesplagg samt olika fibermaterial och deras användning. Mode genom historien och klädindustrins historia. Hållbart mode och hållbart handarbete. Vård och reparation av kläder och förlängning av plaggens livslängd med hjälp av återanvändning.

Huslig ekonomi

Hållbar och ansvarsfull konsumtion och konsumtionens miljöpåverkan. Färdigheter att vårda och reparera kläder och förminskning av textilavfall. Tvättråd och kemikalieanvändning i hemmet.

Historia och samhällslära

Industriella revolutionen, kolonialism, födseln av global ekonomi, klädindustrins historia i Finland, uppkomsten av ett konsumtionssamhälle, politiskt påverkande, internationella avtal (ILO, Ruggies principer), företagsansvar, ansvarsfull konsumtion, medborgaraktivism, internationell handel, sociala mediars makt som påverkningskanal.

Biologi och geografi

Ekosystem, fiberväxter, industrins och jordbrukets miljöpåverkan, fördelningen av olika naturresurser runt världen, klimatfrågor.

Kemi och fysik

Kemikalierna i textil- och klädindustrin och deras miljöpåverkan, kemikalierna i odlingen och tillverkningen av fibrer, skonsam tvätt och kemikalier i textiltvård.

Bildkonst

Visuell kommunikation och informationsförmedling, planering av utställningar och uppträdanden, bilder i media.

Religion och livsåskådning

Mänskliga rättigheter, människovärde, etik, värden, människans och naturens förhållanden, aspekter i framtidsforskning.

Om deltagandet i sociala medier

Många elever använder sociala medier på sin fritid. Då hela klassen deltar gemensamt i Fashion Revolution, är det ett tryggt tillfälle att reflektera över användningen av och beteendekoden i sociala medier. Diskussionen och övningarna stödjer också mediefostran.

Hur syns läraren i sociala medier och vilka aktiviteter deltar hen i? Läraren kan öppna ett användarkonto i lärarrollen utan att behöva använda sina privata konton i skolsammanhang.

Facebook, Instagram och Twitter tillåter konton för barn över 13 år. Klassen kan också ha ett gemensamt Facebook-konto eller en egen blogg.

För att publicera bilder på barn måste man ha tillstånd till det. Diskutera detta med elever och föräldrar i god tid före något publiceras. Fundera gemensamt på hurdana bilder ni möjligen vill publicera. Inga ansikten behöver synas i bilderna, utan bilderna kan också föreställa något helt annat.

Uppgiften "Mitt klädesplagg" passar utmärkt för elever som inte själva vill synas på bild.

TIPS OCH RÅD

Tykkää tästä! Opettajan ammatti- etiikka sosiaalisen median ajassa. Niemi, Hannele ja Sarras, Riitta, toim. PS-Kustannus, 2012.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lapset ja Media -sivusto.
<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/lapset-ja-media/>

Facebookin ohjeita vanhemmille ja opettajille.
<https://www.facebook.com/help/441374602560317>

Opeblogi: Facebook ja 13v. Ikäraja.
<http://opeblogi.blogspot.fi/2012/03/facebook-ja-13-v-ikaraja.html>

Käyttöehdot suosituimpiin sosiaalisen median palveluihin – TVT-portaali.
<http://tvt.tampereenseutu.fi/ohjeetjaideat/ohjeistukset/kayttoehdot-suosituimpiin-sosiaa/>

Inspiration och idéer:
<http://www.sverigeskonsumenter.se/Stilmedveten/>

Uppgift 1

Var nyfiken!

Vad berättar mitt plagg?

I den här uppgiften dyker vi in på temat att köpa och att använda kläder, och reflekterar över hurdan känslomässiga vi skapar till våra kläder. Vi funderar på produktionskedjan, materialen och deras miljöpåverkan.

Åldersgrupp

Kan anpassas till yngre klasser, årskurserna 7-9 och gymnasium

Det här behöver du

Färgpennor, papper, en kamera, dator eller pad, smarttelefon

Övningens längd

1 lektion

- Be eleverna ta med sig sitt favoritplagg och vända det in och ut så att märkeslappen i nacken syns.
- Diskutera varför alla har valt just det klädesplagget som de har valt. Varför är just det en favorit? Hur länge har de haft det och hur länge kan man använda det? Vad händer med plagget sen? Hur ofta tycker var och en att man behöver köpa kläder?
- Kolla sedan på de synliga märkeslapparna. I vilket land tillverkades plagget? Vilket material innehåller det? Hur tillverkar man det materialet?
- Fundera tillsammans på vilka länder som är kända för att tillverka mycket kläder. Varför tillverkas det mycket just i dessa länder? Vad innebär det att tillverka ett klädesplagg, vad kan det finnas för arbetsskeden? Hur lever sömmerskorna som jobbar i klädfabrikerna?
- Vad kan man berätta med hjälp av sina kläder, kan man förmedla något med dem? Vad är mode? Vad är stil? Diskutera!
- För lågstadium: Ta fram arbetsmall 1 och rita ner det plagg som du har på dig just nu. Se på varandras kläder och sök reda på produktionslandet för varje plagg. Ta fram arbetsmall 2 och pricka in produktionsländerna på världskartan.
- För högstadium: Ta ett klassfoto där alla bär sitt plagg in och ut vänt. Visa märkeslappen mot kameran. Dela bilden på Twitter, Instagram eller Facebook med hashtaggen #Whomademyclothes och #Vaatevallankumous. Markera gärna också finska lokalföreningen Vaatevallankumous, så att vi ser era bilder: Twitter @Fas_Rev_Finl och Instagram: @vaatevallankumous.

Uppgift 2

Ta reda på!

Vem har gjort mina kläder?

I den här uppgiften funderar vi på klädernas produktionskedja och naturresurserna som används i olika skeden.

Åldersgrupp

Kan anpassas till årskurserna 6–9 och gymnasium

Det här behöver du

Färgpennor, papper, en kamera, dator eller padda, smarttelefon

Övningens längd

1 lektion

- Be eleverna ta med sig sitt favoritplagg och vända det in och ut så att märkeslappen i nacken syns.
- Kolla på det egna plaggets och varandras lappar och kolla vilka uppgifter ni hittar om plaggets tillverkning. Hittar ni tillverkarens namn? Dela in er i grupper så att de som har samma klädmärke på sig kan fortsätta övningen tillsammans.
- Gå in på märkets hemsida för att söka information om företaget. Vad berättar märket om sin produktion och produktionsförhållanden? Kan ni spåra produktionen ända till fabriken? Hittar ni företagets etiska värderingar, "Code of Conduct"?
- Om ni inte hittar all information på märkets hemsida, kan ni skicka ett meddelande till företaget och fråga dem! Ni kan använda arbetsmall 3 som botten för ett meddelande till företaget. Ni kan också fråga företaget på sociala medier. Sök företagets profil, markera dem i inlägget och lägg till hashtaggen #Whomademyclothes och #Vaatevallankumous.
- Fortsätt igen tillsammans hela klassen. Diskutera hurdan information ni hittade och huruvida den informationen är tillräcklig. Jämför era svar och fundera på hur olika märken delar med sig. Varför är det viktigt att kunna ta reda på var kläderna tillverkas?
- Ta en titt på tvättlapparna på kläderna. Vilka material är plaggen gjorda av? Vilket material är det vanligaste i klassen? Vad vet ni om materialets tillverkning?
- Fundera på klädernas ekologiska fotavtryck. Vilka olika skeden finns det i en produkts livscykel? Vad är konsumentens roll i det hela?
- Fundera på klädernas prissättning. Vad bygger den på? Bekanta er med etiska och ekologiska certifikat eller märken. Hur vet man att ett plagg är etiskt eller ekologiskt? Vad betyder begreppen och vad är skillnaden med ett etiskt och ett ekologiskt plagg?

Uppgift 3

Gör något!

Plaggets livscykel

I den här uppgiften bekantar vi oss med olika typer av textilier och bekantar oss med återanvändning och återvinning.

Åldersgrupp

Kan anpassas till årskurserna 6–9 och gymnasium

Det här behöver du

Många gamla plagg

Övningens längd

1 lektion

- Be eleverna hämta med sig gamla plagg antingen hemifrån eller från gratishörnan på loppis.
- Börja med att diskutera vad som händer till gamla kläder. Vad är textilavfall? Hurdana kläder eller textilier kan man hitta på loppis?
- Plocka fram ett plagg åt gången och fundera tillsammans på vad det kunde användas till. Om plagget inte kan användas som sådant, kan man vårda och tvätta det? Kan man reparera eller laga om det? Kan man använda materialet till något helt nytt och skapa något helt annat av tyget?
- Fundera på hur ni själva vårdar era kläder. Hur bevarar ni dem hemma? Hur rengör eller tvättar ni dem? Måste alla kläder tvättas efter varje gång man har haft dem på sig?
- Fundera på era egna konsumtionsvanor. Hur länge förväntar ni er att kläderna ska hålla?
- Reparera eller fixa något av plaggen! Dela med er vilka idéer ni fått och tipsa varandra om vad man kunde hitta på av allas textilier. Fortsätt övningen i textilslöjd, i en hobbygrupp eller på fritiden.

Uppgift 4

Gör något!

Klädvårdsverkstad

I den här uppgiften uppmuntrar vi alla att själva vårda och reparera gamla kläder för att förlänga deras livslängd.

Åldersgrupp

Kan anpassas till årskurserna 6-9 och gymnasium

Det här behöver du

Nålar, trådar, knappar, lappar, en symaskin, en klädborste, tejprulle, noppborttagare, en tennisboll för stoppning av strumpor, broderingsgarn, tovningsull, tovningsnålar, textillim

Övningens längd

Ett par timmar

- Be eleverna ta med sig ett klädesplagg som behöver repareras eller vårdas, t.ex. en noppig tröja, en skjorta utan knapp, sönderrivna jeans eller söndriga strumpor/strumpbyxor.
- Planera i förväg hurdan verkstad ni kan skapa, hurdana arbetsstationer behöver ni?
- Diskutera och dela med er av era idéer och erfarenheter. Hur syr man fast en knapp och vad ska man då ta i hänsyn? Är det svårt att stoppa ullstrumpor? Hur känns det att ta på sig en vårdad tröja? Hur skulle det vara att reparera jeansen med en synlig och färgglad brodering?
- Bläddra i böcker eller på internet för att hitta idéer och inspiration.

Uppgift 5

Gör något!

Klädbytarparty

Ordna ett klädbytarparty där alla får hämta mig sig något de vill skänka bort. Vraka bland varandras kläder och hitta något nytt att ta med hem!

Åldersgrupp

Elever, lärare, föräldrar

Det här behöver du

Kläder, bord, klädställning, galgar

Övningens längd

Ett par timmar

- Ta med er rena kläder, skor, smycken och accessoarer.
- Det kan vara bra att komma överens om ett maxantal varor som var och en får ta med sig, så att allas kläder ryms på borden och ställningarna.
- Kom också överens om reglerna för klädbytet. Får alla plocka åt sig ett plagg åt gången, så att alla har chans att se utbudet i lugn och ro? Hur många plagg får var och en välja?
- Tänk på att ordna klädbytet i en tillräckligt rymlig lokal. Klädställningarna och borden tar mycket plats. Tänk på att ställa fram varorna prydligt. Använd galgar.
- Kom ihåg att reservera plats åt ett provrum!
- Ni kan också arrangera en reparationsstation med olika slags verktyg.
- Vad ska ni göra med kläderna som blir över från bytesfesten? Diskutera och bestäm i förväg, så att alla vet vem som eventuell ska föra dem till återvinningsstationen eller second hand-butiken.

Arbetsmall 1

Vad berättar mina kläder?

Namn: _____ Ålder: _____

Rita här en bild på din skjorta, munkjacka, rock eller annat favoritplagg. Svara sedan på frågorna under bilden.

Varför gillar jag just det här plagget?

I vilket land är plagget tillverkat?

Av vilket material?

Vad skulle jag vilja veta om personen som gjort detta klädesplagg?

Arbetsmall 2

Var är mina kläder gjorda?

Ta en titt på lapparna på dina kläder för att se i vilka länder de är tillverkade.

Färglägg länderna på kartan och dra linjer till Finland. Skriv ditt eget namn på linjerna och vilket klädesplagg det är frågan om.

Jämför din karta med andra elevers kartor. Du kan även markera på din egen karta i vilka länder dina klasskamraters kläder är tillverkade. Kommer era kläder från samma del av världen?

Arbetsmall 3

Ett budskap till producenten

Studera dina egna kläder och skicka ett e-postmeddelande till producenten (klädmärket eller företaget). Använd dig av följande teman när du planerar ditt meddelande.

Ta reda på ditt favoritklädesplaggs märke och företaget som tillverkat det.

Studera produktinformationen du hittar på plaggets tvättlapp. Kan du få reda på plaggets tillverkningsland och/eller av vilket material plagget tillverkats av?

Hittar du information på tvättlappen eller på nätet om hur företaget definierar sitt ansvar? Vilka principer gällande miljö och socialt ansvar använder sig företaget av i klädproduktionen? Använder klädmärket/företaget något certifikat eller hör de till något system som övervakar att ansvaret följs?

Diskutera i grupp varför det vore viktigt att vi visste mer om hur våra kläder tillverkats och vem som gjort dem. Fundera på de som gjort kläderna och tänk på vilken miljöpåverkan klädtillverkning har.

Diskutera i grupp vem som ansvarar för hurdana kläder vi bär och vad som säljs till oss i butiken. Är det tillverkaren, konsumenten/bäraren eller någon annan?

Diskutera i grupp vilka frågor gällande produktionen av kläderna ni vill ställa företaget som tillverkat klädesplagget. Frågorna kan t.ex. vara följande:

- Vem har sytt mina kläder?
- Hur ser ni till att arbetarna behandlas väl och att de får tillräcklig lön?
- Vet ni varifrån tyget som använts till kläderna kommer från?
- Hur ser ni till att klädtillverkning inte är skadligt för miljön?

Tilläggsinformation

NYTTIGA LÄNKAR

Fashion Revolution International <http://fashionrevolution.org>

Fashion Revolution Finland <http://fashionrevolution.org/country/finland>

Fashion Revolution UK for teachers <http://fashionrevolution.org/resources/education/>

Puhtaat vaatteet <https://www.facebook.com/puhtaatvaatteet/>

Vihreät vaatteet <http://www.vihreatvaatteet.com/>

Vastuullisia vaatteita? Ihmisoikeudet suomalaisten vaateyritysten tuotantoketjuissa.
Härri, Anna ja Moilala Outi, Eettisen kaupan puolesta ry, 2014
<https://bit.ly/2CGMFH7>

Greenpeace Detox – eroon myrkyistä
<http://www.greenpeace.org/archive-finland/fi/kampanjat/myrkyt/#tab=1>

T-paidan tarina: NPR, Planet Money makes a t-shirt
<https://www.youtube.com/watch?v=r2Zod7Sd3rQ&list=PLp-wXwmbv3z8aAJrhyttiqPMiKy0WVJym>

Kenellä on vastuu vaatteiden eettisyydestä? Uusimaa, 16.9.2014
<http://www.uusimaa.fi/artikkeli/238141-kenella-on-vastuu-vaatteiden-eettisyydesta>

DOKUMENTÄRER

Tämä elämä. Ett program om kvinnor på en bomullsfabrik.
Ohj. Inkeri Hämäläinen, Olavi Puusaari, 1965.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/kutomakoneiden_jyskeessa_20886.html#media=20892

Made in Bangladesh. Al Jazeera English, Fault Lines.
En dokumentär om aktörer inom Bangladesh klädindustri, fallet Walmart.
https://www.youtube.com/watch?v=4dQGL_lswYY

Tangled Thread. Ohj. Sara Ziff, 2014.
En dokumentär om aktörer inom Bangladesh klädindustri och Accord-avtalet.
<https://vimeo.com/92582309>

Our Fashion Year. The Ladydrawers.
Dokumentära seriemagasin om kvinnor i klädindustrin.
<http://www.truth-out.org/news/item/22896-thin-line-between-garment-sex-work>

Udita (Arise). En dokumentär om kvinnor i textilindustrin.
https://www.youtube.com/watch?v=g_tuvBHR6WU&index=24&list=WL&t=1s

Tack <3

**Tack för att du hjälper unga att delta i Fashion Revolution!
Tillsammans kan vi påverka mycket mera än ensamma.**

Kom ihåg att rapportera för Finlands
Fashion Revolution-avdelning ifall ni deltagit i kampanjen.
Skicka mejl åt oss: finland@fashionrevolution.org.

FB facebook.com/vaatevallankumous

Twitter @Fash_Rev_Finl

Instagram @vaatevallankumous